

Қазақстан Республикасы Заң шығару Институтының Жаршысы

**№ 1-2 (29-30)
2013**

ҒЫЛЫМИ-ҚҰҚЫҚТЫҚ ЖУРНАЛ

Меншік иесі және баспагер:
«Қазақстан Республикасының
Заң шығару институты» ММ

2006 жылдан бастап шығады
Журналдың материалдары
<http://www.izrk.kz> сайтында
орналастырылған

Заң ғылымдары бойынша
диссертацияларының негізгі ғылыми
нәтижелерін жариялауға арналған
басылымдар тізіліміне енгізілген
(ҚР БҒМ БҒСБК 30.05.2013 ж.
№894 бұйрығы)

Редакциялық кеңес:
Б.М. Имашев (Төраға)
З.Х. Баймолдина
А.А. Смағұлов
И.Ш. Борчашвили
М.Ш. Қоғамов

Редакциялық алқа:
Н.М. Әбдіров
З.С. Байниязова (Саратов қ., РФ)
Б.М. Бишманов
С.Ф. Бычкова
М.Т. Ғабдуәлиев
Д. Досмырза
А.Д. Жүсіпов
Т.Е. Қаудыров
В.Т. Қоныс
Ж.О. Құлжабаева
А.М. Нұрмағамбетов
Р.Т. Нұртаев
С.М. Рахметов
Ә.Г. Сақтағанов
Т.С. Сафарова
М.А. Сәрсембаев
А.М. Сәрсенов
Т.Ә. Серікбаев
У. Шапақ

Қазақстан Республикасы Мәдениет
және ақпарат министрлігі
Ақпарат және мұрағат комитетінің
БАҚ есепке қою туралы куәлік
№ 11219-Ж 15.11.2010 ж.

Мекен-жайы:
Қазақстан Республикасы,
010000, Астана қ.,
Орынбор қ., 8 үй
тел.: 8(7172)74-02-06; факс: 8(7172)74-14-43
E-mail: instzak-kz@mail.ru

МАЗМҰНЫ

Қазақстан Республикасы Әділет министрі Б.М. Имашевтың Қазақстан Республикасы Премьер-Министрі С.Н. Ахметовтың қатысуымен өткізілген Министрліктің кеңейтілген алқа отырысындағы сөйлеген сөзі, Астана қ., 2013 жылғы 11 ақпан	9
«Қазақстан – 2050» Стратегиясы: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты»	16
А.А. СМАҒҰЛОВ Қазақстан Республикасы Президенті Н.Ә. Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы аясындағы елдің саяси және құқықтық жүйесін дамытудың негізгі бағыттары	16
Р.Т. НҰРТАЕВ Әділеттілік қағидатын сақтау кепілдігін нығайту мақсатында құқықтық мониторинг институтын жетілдіру және дамыту тапсырмаларын шешудегі Қазақстан Республикасы Президенті – Ұлт Көшбасшысы Нұрсұлтан Назарбаевтың «Қазақстан – 2050» Стратегиясы: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауында айтылған идеяларды жүзеге асырудың өзекті мәселелері туралы.....	21
Конституциялық және әкімшілік құқық	33
М.Т. БАЙМАХАНОВ Қазақстандағы мемлекеттік қызмет көрсету институты және оның құқықтық жанамалығы.....	33
С.Ф. БЫЧКОВА Қазақстан Республикасында конституциялық қадағалауды заңнамалық реттеудің кейбір проблемалары туралы	39
Д. ДОСМЫРЗА Мемлекеттік басқару процесіндегі кедендік әкімшілік жүргізу жүйесі	45
С.С. ШЕШЕНБАЕВА Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс (жаңа редакциясы) нысанасының көлемі және әкімшілік заңнаманы реформалаудың түп мәтінінде «лауазымды тұлға» ұғымы.....	51
М.Т. ҒАБДУӘЛИЕВ Жергілікті өзін-өзі басқарудағы көкейтесті мәселелер (ой-пікірлер).....	55
Азаматтық, азаматтық іс жүргізу құқығы	62
Е.Н. НҰРҒАЛИЕВА Қазақстан Республикасы Еңбек кодексі нормаларын қолданудың тәжірибелік мәселелері	62

С.К. ЫДЫРЫШЕВА, А.В. ТРИНКОЛЕНКО	
Ноу-хауды беру келісім шарты өнеркәсіптік меншік объектілеріне құқықтарды басқа тұлғаларға беру шартының түрі ретінде	66
«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне меншік құқығын қорғауды, шарттық міндеттемелерді қорғауға кепілдік беруді күшейту мен оларды бұзғаны үшін жауапкершілікті қатаңдату мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы бойынша Қазақстан Республикасы Каспий қоғамдық университетінің ұсыныстары	70
С.Б. АҚАТОВА	
Соттарда меншік құқығын қорғау ісі бойынша туындайтын кейбір мәселелер туралы	78
Қылмыстық құқық және қылмыстық іс жүргізу	83
С.М. РАХМЕТОВ	
Қылмыстық кодекстің коммерциялық сатып алуға не сыбайлас жемқорлық қылмысқа арандату үшін жауаптылық туралы нормаларын жетілдіру проблемалары (ҚК 349 бабы)	83
Н.А. САРТАЕВА	
Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі: уақыт призmasıмен қарағанда (1997-2003 жж.)	89
Т.Ә. СЕРІКБАЕВ	
Баланы қорғау және қылмыстық заңнаманы дамыту	94
М.Н. БАРАНОВ, А.Е. ЖҰМЖАЕВА	
Пробациялық қызметте электрондық аңду құрал-жабдықтарын қолданудағы шетелдік тәжірибе	98
Халықаралық құқық және салыстырмалы құқықтану	102
М.А. СӨРСЕМБАЕВ	
КО (БЭК) құқығының, ДСҰ құқығы мен Қазақстанның құқық жүйесінің заңдық мазмұны және оларды біріздендіру проблемалары	102
Ж.И. ИБРАГИМОВ	
Еуразиялық экономикалық одақтың құрылуының құқықтық мәселелері.....	111
Мемлекеттік тілде заң шығару тәжірибесінен	118
Н.М. ПРИМАШЕВ	
Азаматтық авиация саласының техникалық терминдері мен нормаларын аударудың кейбір аспектілері	118
М.Ә. АЙЫМБЕТОВ	
Заң терминдерінің түпмәтіндік қолданысы	124
Ж.М. ТҰРАРОВА	
Азаматтық кодекстің стильдік мәселелері	127
Шетелдік тәжірибе	131
З.С. БАЙНИЯЗОВА (Саратов қ.)	
Құқықтық жүйе Ресейдегі азаматтық қоғамның қалыптасуы мен дамуының заңды өлшемшарты ретінде	131
Б.Б. СУДАВИЧИУС (Вильнюс қ.)	
Литва Республикасында қаржы рыногын қадағалау жүйесі	135
Е.Б. ВАЙТЕКЕНЕ (Вильнюс қ.)	
Литва Республикасында азаматтықты құқықтық реттеудің конституциялық негіздері	141
А.В. СКРЫПНИКОВ (Мәскеу қ.), А.П. ДОЛГОВ (Пенза қ.), К.А. ДОЛГОВ (Мәскеу қ.)	
Қазіргі заманғы Ресейдегі білім беру бастамалары	148
О.В. МУЗА (Киев қ.)	
Украинада әкімшілік іс жүргізу доктринасының қалыптасуы	158
И.А. ГУМЕНЮК (Киев қ.)	
Украина заң ғылымында «мемлекеттің әлеуметтік міндеттемелері» ұғымының мазмұны	164
С.А. БОГОЛЮБОВ (Мәскеу қ.)	
Қазақстанның, Ресейдің және Беларусьтің экологиялық-құқықтық басымдықтары	168

Б.Б. САМАРХОДЖАЕВ, М.А. АХАДОВА (Ташкент қ.)	
Инвестициялық құқықтық қатынастар және инвестициялық қызмет ұғымы	176
О.О. ЖУРАВЛЕВА (Мәскеу қ.)	
Ресей Федерациясында мемлекеттік емес зейнетақымен қамсыздандыруды салықтық-құқықтық ынталандыру проблемалары	182
А.В. ШМОНИН, О.И. СЕМЫКИНА (Мәскеу қ.)	
Ресейдегі экономикалық бағыттағы қылмыстарға қарсы күрестің мән-жайы туралы мәселе	187
В.Л. КУДРЯВЦЕВ (Мәскеу қ.)	
РФ ҚК «Террористік акт» деген 205-бабының 1-тармағында көзделген қылмыстың объективтік жағы: теория және практика мәселелері	193
О.В. МАКАРОВА (Мәскеу қ.)	
Ресей қылмыстық сот ісін жүргізудегі сот төрелігін іске асырудың халықаралық стандарттарын жүзеге асыру туралы	202
С.В. ПРИЛУЦКИЙ (Киев қ.)	
Сот төрелігін іске асыруға халықтың тікелей қатысуы: Украинадағы заңнамалық реттеу проблемалары	211
Э.Л. СИДОРЕНКО (Мәскеу қ.)	
Қылмыстық құқықтағы «жәбірленуші» ұғымы мен оның белгілері туралы мәселе	218
Э. БЕСЕЛИЯ (Кутаиси қ.)	
Грузиядағы азаптауды және басқа да қатал, адамгершілікке жат немесе ар-намысты қорлайтын іс-әрекеттер мен жазалау түрлерінің алдын алудың тұжырымдамалық тәсілдері	224
М.Н. КОПЫЛОВ (Мәскеу қ.), НГУЕН КУАНГ ТЬЕН (Вьетнам)	
Экологиялық тұрғыда тұрақты қалалар туралы халықаралық құқықтағы әмбебаптылық пен өңірлілік (АСЕАН мысалында)	234
Л.Э. КАМЕНКОВА (Минск қ.)	
Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығының Экономикалық Соты жанындағы Дауларды реттеу жөніндегі халықаралық орталық: шаруашылық жүргізу субъектілеріне арналған артықшылықтар	242
И.М. АЛИЕВ (Баку қ.)	
Қазіргі заманғы Әзербайжандағы діндарлық пен мемлекетті салыстыра қарау	247
Құқық қолдану тәжірибе	251
К.А. АРАЛБЕКОВА	
«Балаларың үшін алимент төле!»	251
Жас ғалым мінбері	253
Б.Н. КӨРПОВ	
XVIII – XIX ғасырлардағы либералды идеологиялық парадигманың қалыптасуы мен дамуы	253
А.Д. НАУРЫЗБАЕВ	
«Мүлік», «мүліктік құқық» түсінігі және олардың «меншік», «меншік құқығы» категорияларымен ара қатынасы	257
Г.Т. ҚАНАПЬЯНОВА	
Мемлекеттің мүліктік құқықтарын қорғаудың азаматтық-құқықтық тәсілдерінің жүйесі	265
Т.М. АЙТАНОВ	
Қазақстанның әлеуметтік жаңғырту жағдайындағы медиация институтының дамуы	269
Г.Х. ЮСУПОВА	
Қазақстан Республикасы Жоғары Сотының нормативтік сот тәжірибесі туралы	274
А.Т. ҚОНЫСБЕКОВА	
Адам саудасына қарсы тұрудың көкейкесті мәселелері	278
Д.Ж. СМАҒҰЛОВА	
Қылмыстық сот ісін жүргізу саласындағы халықаралық құқықтық ынтымақтастық	283
Н. ЕЛАМАНОВ	
«Экстремизм» және «терроризм» ұғымдарының арақатынасы	288
С.С. УМАРОВ	
Жоғарғы Соттың нормативтік қаулыларын қолдануда туындайтын кейбір мәселелер туралы	293

А.С. СЕЙЛХАНОВА	
Қазақстан Республикасындағы адам саудасымен күресудегі алдын-алу шараларын жетілдіру	298
Б.С. КҮЗЕМБАЕВА	
Трансұлттық ұйымдасқан қылмыстылық және оның Қазақстан Республикасындағы белгілері	302
А.М. КЕНЖАЛИЕВА	
Қылмыстық іс жүргізудегі тергеу қателіктерінің түсінігі	307
М.Ж. МЕЛДЕБАЙ	
Сотталғандардың жеке басы қауіпсіздігі мен ар-ождан бостандығын қамтамасыз ету	312
Е.К. ҚҰРМАНОВ	
Қылмыстылықтың алдын-алу жолдары	315
Т.Ж. СЫЗДЫҚОВ	
Қылмыстылықты жасыруға қарсы іс-әрекеттер шаралары	319
У.Б. БАЙМАХАНОВ	
Ақпараттық қауіпсіздік киберқылмысқа қарсы тұру құралы ретінде	323
А.А. МҰХАМАДИЕВ	
Қылмыстық құқықтағы адам өлтірудің субъективтік жағының саралау белгілері	326
Е.М. КҮЛБАЕВ	
Есірткі заттарды және психотроптық заттарды заңсыз дайындау, өңдеу, иемденіп алу, сақтау, тасымалдау, жөнелту немесе сату қылмысының қылмыстық-құқықтық аспектілері	330
О.Ж. ЖҮКЕНОВ	
Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексі жобасының тұжырымдамасын бағалау	335
К. УМИРЗАХОВА	
Ұлттық және халықаралық корпоративтік құқықтың салыстырмалы сипаттамасы.....	338
Сын және библиография	342
РУМЕН СТЕФАНОВ	
«Еуропалық Одақтың сыртқы саясаты» атты В. Катранджиевтің кітабына (Болгария. София: Әскерлік баспасы, 2011) ой-пікір	342
Ақпараттық хабарламалар	346
2013 ж. 12 ақпанда өткен дөңгелек үстел туралы ақпараттық хабарлама	346
2013 ж. 13 ақпанда Қазан қ. (Ресей Федерациясы) өткен Бүкілресейлік ғылыми-практикалық конференция туралы ақпараттық хабарлама	348
2013 ж. 20 наурызда Астана қ. өткен «Қазақстан Республикасының жаңа қылмыстық заңнамасы: проблемалары, тенденциялары және жетілдіру жолдары» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференция туралы ақпараттық хабарлама	350
2013 ж. 29 наурызда өткен дөңгелек үстел туралы ақпараттық хабарлама	352
2013 ж. 5 сәуірде Астана қ. өткен «Құқықтық нормалардың орыс және қазақ тілдеріндегі мәтіндерінің теңтүпнұсқалылығын қамтамасыз етудің кейбір мәселелері» атты дөңгелек үстел туралы ақпараттық хабарлама	354
Даналық ойлар	358
Мерейтой	359
З.ғ.д., профессор В.А. Кимнің 90 жасына орай	359
Қазақстан Республикасының Заң шығару институтына 20 жыл	362

**№ 1-2 (29-30)
2013**

Собственник и издатель:

ГУ «Институт законодательства
Республики Казахстан»

Издается с 2006 года

Все материалы журнала
размещаются на сайте
<http://www.izrk.kz>

Включен в перечень изданий
для публикации основных
научных результатов диссертаций
по юридическим наукам
(Приказ ККСОН МОН РК №894
от 30.05.2013 г.)

Редакционный совет:

Б.М. Имашев (Председатель)
З.Х. Баймолдина
А.А. Смагулов
И.Ш. Борчасвили
М.Ч. Когамов

Редакционная коллегия:

Н.М. Абдиров
З.С. Байниязова (г. Саратов, РФ)
Б.М. Бишманов
С.Ф. Бычкова
М.Т. Габдуалиев
Д. Досмырза
А.Д. Жусупов
Т.Е. Каудыров
В.Т. Конусова
Ж.О. Кулжабаева
А.М. Нурмагамбетов
Р.Т. Нуртаев
С.М. Рахметов
А.Г. Сактаганов
М.А. Сарсембаев
А.М. Сарсенов
Т.С. Сафарова
Т.А. Серикбаев
У. Шапак

Свидетельство о постановке
на учет СМИ № 11219-Ж
от 15.11.2010 г. Комитета информации
и архивов Министерства культуры
и информации Республики Казахстан

Адрес:

Республика Казахстан,
010000, г. Астана,
ул. Орынбор, д. 8,
тел.: 8(7172)74-02-06; факс: 8(7172)74-14-43
E-mail: instzak-kz@mail.ru

**Вестник
Института
Законодательства
Республики Казахстан
научно-правовой журнал**

СОДЕРЖАНИЕ

Выступление Министра юстиции Республики Казахстан Имашева Б.М.
на расширенном заседании коллегии Министерства с участием Премьер-
Министра Республики Казахстан Ахметова С.Н. по итогам работы
органов юстиции за 2012 год г. Астана, 11 февраля 2013 года 9

*«Стратегия «Казахстан – 2050»: новый политический курс
состоявшегося государства» 16*

А.А. СМАГУЛОВ

Основные векторы развития политической и правовой системы страны
в свете Послания Президента Республики Казахстан Н.А. Назарбаева
народу Казахстана 16
Р.Т. НУРТАЕВ

Об актуальных проблемах реализации идей, озвученных в Послании
Президента Республики Казахстан – Лидера Нации Нурсултана
Назарбаева народу Казахстана «Стратегия «Казахстан – 2050»: новый
политический курс состоявшегося государства», в решении задачи
совершенствования и развития института правового мониторинга в целях
укрепления гарантий соблюдения принципа справедливости 21

Конституционное и административное право 33

М.Т. БАЙМАХАНОВ

Институт государственных услуг в Казахстане и его правовое
опосредование 33
С.Ф. БЫЧКОВА

О некоторых проблемах законодательного регулирования
конституционного надзора в Республике Казахстан 39
Д. ДОСМЫРЗА

Система таможенного администрирования в государственном
управленческом процессе 45
С.С. ШИШИМБАЕВА

Объем предмета Кодекса об административных правонарушениях (новая
редакция) и понятия «должностное лицо» в контексте реформирования
административного законодательства 51
М.Т. ГАБДУАЛИЕВ

Наш трудный путь к местному самоуправлению (размышления) 55

Гражданское и гражданско-процессуальное право 62

Е.Н. НУРГАЛИЕВА

Практические вопросы применения норм Трудового кодекса Республики
Казахстан 62

С.К. ИДРЫШЕВА, А.В. ТРИНКОЛЕНКО	
Договор о передаче ноу-хау как вид договора о передаче прав на объекты промышленной собственности.....	66
Предложения НИИ частного права Каспийского общественного университета по проекту Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам усиления защиты права собственности, гарантирования защиты договорных обязательств и ужесточения ответственности за их нарушение»	70
С.Б. АКАТОВА	
О некоторых вопросах, возникающих в судах по делам о защите права собственности	78
Уголовное право и уголовный процесс	83
С.М. РАХМЕТОВ	
Проблемы совершенствования норм Уголовного кодекса об ответственности за провокацию коммерческого подкупа либо коррупционного преступления (ст. 349 УК)	83
Н.А. САРТАЕВА	
Уголовный кодекс Республики Казахстан: через призму времени (1997-2003 годы)	89
Т.А. СЕРИКБАЕВ	
Охрана детей и развитие уголовного законодательства	94
М.Н. БАРАНОВ, А.Е. ЖУМЖАЕВА	
Зарубежный опыт применения электронных средств слежения в деятельности службы пробации	98
Международное право и сравнительное правоведение	102
М.А. САРСЕМБАЕВ	
Юридическое содержание права ТС (ЕЭП), права ВТО и правовой системы Казахстана и проблемы их унификации	102
Ж.И. ИБРАГИМОВ	
Правовые проблемы создания Евразийского экономического союза	111
Из практики законодательства на государственном языке	118
Н.М. ПРИМАШЕВ	
Некоторые аспекты перевода технических терминов и норм сферы гражданской авиации	118
М.А. АЙЫМБЕТОВ	
Контекстное использование законодательных терминов	124
Ж.М. ТУРАРОВА	
Стилистические вопросы Гражданского кодекса	127
Зарубежный опыт	131
З.С. БАЙНИЯЗОВА (г. Саратов)	
Правовая система как юридический параметр формирования и развития гражданского общества в России	131
Б.Б. СУДАВИЧЮС (г. Вильнюс)	
Система надзора за финансовым рынком в Литовской Республике	135
Е.Б. ВАЙТЕКЕНЕ (г. Вильнюс)	
Constitutional grounds of legal regulation of citizenship in the Republic of Lithuania (Конституционные основы правового регулирования гражданства в Литовской Республике).....	141
А.В. СКРЫПНИКОВ (г. Москва), А.П. ДОЛГОВ (г. Пенза), К.А. ДОЛГОВ (г. Москва)	
Образовательные инициативы современной России	148
О.В. МУЗА (г. Киев)	
Формирование доктрины административного процесса в Украине	158
И.А. ГУМЕНЮК (г. Киев)	
Содержание понятия «социальные обязательства государства» в украинской юридической науке.....	164
С.А. БОГОЛЮБОВ (г. Москва)	
Эколого-правовые приоритеты Казахстана, России и Беларуси	168

Б.Б. САМАРХОДЖАЕВ, М.А. АХАДОВА (г.Ташкент)	
Понятие инвестиционных правоотношений и инвестиционной деятельности	176
О.О. ЖУРАВЛЕВА (г. Москва)	
Проблемы налогово-правового стимулирования негосударственного пенсионного обеспечения в Российской Федерации	182
А.В. ШМОНИН, О.И. СЕМЫКИНА (г. Москва)	
К вопросу о состоянии борьбы с преступлениями экономической направленности в России	187
В.Л. КУДРЯВЦЕВ (г. Москва)	
Объективная сторона преступления, предусмотренного ч.1 ст. 205 УК РФ «Террористический акт»: некоторые вопросы теории и практики	193
О.В. МАКАРОВА (г. Москва)	
О реализации международных стандартов отправления правосудия в уголовном судопроизводстве России.....	202
С.В. ПРИЛУЦКИЙ (г. Киев)	
Прямое участие народа при осуществлении правосудия: проблемы законодательного регулирования в Украине	211
Э.Л. СИДОРЕНКО (г. Москва)	
К вопросу о понятии и признаках потерпевшего в уголовном праве	218
Э. БЕСЕЛИЯ (г. Кутаиси)	
Концептуальные подходы по предотвращению пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих достоинство видов обращения и наказания в Грузии	224
М.Н. КОПЫЛОВ (г. Москва), НГУЕН КУАНГ ТЬЕН (Вьетнам)	
Универсальное и региональное в международном праве об экологически устойчивых городах (на примере АСЕАН).....	234
Л.Э. КАМЕНКОВА (г. Минск)	
Международный центр по урегулированию споров при Экономическом Суде Содружества Независимых Государств: преимущества для хозяйствующих субъектов	242
И.М. АЛИЕВ (г. Баку)	
Сопоставление религиозности и государства в современном Азербайджане	247
Правоприменительная практика.....	251
К.А. АРАЛБЕКОВА «Плати алименты, ради детей!».....	251
Трибуна молодого ученого.....	253
Б.Н. КАРИПОВ	
Формирование и развитие либеральной идеологической парадигмы в XVIII - XIX веках.....	253
А.Д. НАУРЫЗБАЕВ	
Понятие «имущество», «имущественные права» и их соотношение с категориями «собственность» и «право собственности»	257
Г.Т. КАНАПЬЯНОВА	
Система гражданско-правовых способов защиты имущественных прав государства	265
Т.М. АЙТАНОВ	
Развитие института медиации в условиях социальной модернизации Казахстана	269
Г.Х. ЮСУПОВА	
О нормативной судебной практике Верховного Суда Республики Казахстан	274
А.Т. КОНЫСБЕКОВА	
Актуальные вопросы в проблеме противодействия торговле людьми	278
Д.Ж. СМАГУЛОВА	
Международно-правовое сотрудничество государств в сфере уголовного судопроизводства.....	283
Н. ЕЛАМАНОВ	
Взаимосвязь понятий «экстремизм» и «терроризм».....	288
С. С. УМАРОВ	
О некоторых вопросах применения нормативных постановлений Верховного Суда.....	293

А.С. СЕЙЛХАНОВА	
Совершенствование мер предупреждения в борьбе с торговлей людьми в Республике Казахстан	298
Б.С. КУЗЕМБАЕВА	
Транснациональная организованная преступность и ее признаки в Республике Казахстан	302
А.М. КЕНЖАЛИЕВА	
Понятие следственных ошибок в уголовном процессе	307
М.Ж. МЕЛДЕБАЙ	
Обеспечение безопасности личности, чести и достоинства осужденных	312
Е.К. КУРМАНОВ	
Предупреждение преступности.....	315
Т.Ж. СЫЗДЫҚОВ	
Меры противодействия латентизации преступности	319
У.Б. БАЙМАХАНОВ	
Информационная безопасность как средство противодействия киберпреступности.....	323
А.А. МУХАМАДИЕВ	
Квалифицирующие признаки субъективной стороны убийства в уголовном праве.....	326
Е.М. КУЛЬБАЕВ	
Уголовные правовые аспекты незаконного изготовления, переработки, приобретения, хранения, перевозки, пересылки, либо сбыта наркотических средств или психотропных веществ.....	330
О.Ж. ЖУКЕНОВ	
Оценка концепции проекта Предпринимательского кодекса Республики Казахстан	335
К. УМИРЗАХОВА	
Сравнительная характеристика национального и международного корпоративного права	338
Критика и библиография	342
РУМЕН СТЕФАНОВ	
Рецензия на книгу В. Катранджиева «Внешняя политика Европейского Союза». - Болгария. София: Военное издательство, 2011	342
Информационные сообщения	346
Информационное сообщение о круглом столе 12 февраля 2013 г.	347
Информационное сообщение о Всероссийской научно-практической конференции 13 февраля 2013 г. в г. Казань (Российская Федерация)	349
Информационное сообщение о международной научно-практической конференции «Новое уголовное законодательство Республики Казахстан: проблемы, тенденции и пути совершенствования» 20 марта 2013 г. в г. Астане	351
Информационное сообщение о круглом столе 29 марта 2013 г.	353
Информационное сообщение о круглом столе «Некоторые вопросы обеспечения аутентичности текстов правовых норм на русском и казахском языках» 5 апреля 2013 г. в г. Астане	356
Мудрые мысли	358
Юбилей	359
К 90-летию д.ю.н., проф. Кима В.А.	359
Институту законодательства Республики Казахстан – 20 лет	362

Кұлбаев Ерлан Мұхитұлы,
«Туран» университетінің 1-курс магистранты

ЕСІРТКІ ЗАТТАРДЫ ЖӘНЕ ПСИХОТРОПТЫҚ ЗАТТАРДЫ ЗАҢСЫЗ ДАЙЫНДАУ, ӨНДЕУ, ИЕМДЕНІП АЛУ, САҚТАУ, ТАСЫМАЛДАУ, ЖӨНЕЛТУ НЕМЕСЕ САТУ ҚЫЛМЫСЫНЫҢ ҚЫЛМЫСТЫҚ-ҚҰҚЫҚТЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ

Қылмыстық кодекстің 259-бабының 1-тармағында есірткі заттарды немесе жүйкеге әсер ететін заттарды өткізу мақсатынсыз ірі мөлшерде иемденіп алу тасымалдағаны немесе сақтағаны үшін қылмыстық жауаптылық белгіленген [1, 12 б.].

Қылмыстың заты есірткі заттар және жүйкеге әсер ететін заттар. Есірткі заттар – адамның психикасына әсер ететін, одан әрі организмді бүлдіретін синтетикалық немесе табиғи тектес заттардың жиынтығы.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 1998 жылғы 9 наурыздағы №186 қаулысымен бекітілген тізіміне медициналық мақсатқа пайдалануға тыйым салынған есірткі заттардың 72 атауы көрсетілген.

Жүйкеге әсер ететін (психотроптық) заттар – адамның психикалық функциясына әсер ететін қауіпті заттар. Тізім бойынша мұндай заттардың 38 атауы берілген. Оларға аминорекс, месхалин, метамфетамин, псилоцин тағы басқа заттар жатады.

Қылмыстың объектісі - қылмыстық құқық теориясында күрделі де даулы мәселелердің бірі. Қылмыстың объектісі қылмыстық заңмен қорғалатын қоғамдық қатынас екендігі баршамызға белгілі. Бірақ бұл жалпы түсінік зерттеушілерге объектінің құрылысы мен мазмұнына әр түрлі сипаттама беруге кедергі болмайды. Ал тікелей объектінің анықтауда «қоғамдық қатынас» деген түсінікті кейбір кезде «мүлік», «мүдде» және тағы басқа түсініктермен алмастырылады. Мұндай келіспеушіліктің себебі, әлеуметтану әдебиеттерінде қоғамдық қатынастың ішкі құрылысы және оның элементтерінің мазмұны туралы мәселенің бір жақты шешілмеуінде.

Қылмыстың объектісін белгілеу, әрбір

қылмыстың мәнін анықтауда қажетті шарттардың бірі бола отырып, құқық бұзушылықтың табиғатын оның әлеуметтік-саяси мазмұнын және қоғамдық қауіптілік дәрежесін анықтайды. Қылмыстың объектісін дәл белгілеу, ең алдымен сәйкес нормалдың Қылмыстық кодекстің Ерекше бөліміндегі орнын анықтауға, сондай-ақ іс-әрекетті дұрыс саралауға және жаза тағайындауға қажет.

Адамның қоғамдық қауіпті іс-әрекеті (әрекет не әрекетсіздігі) қылмыс деп мына жағдайда танылады, егерде іс-әрекет заңмен қорғалатын белгілі бір объектіге бағытталған болса.

«Әрбір қылмыс әрекеттікте немесе әрекетсіздікте көрінсін, ол әр уақытта белгілі бір объектіге қол сұғады. Еш нәрсеге қиянат жасамайтын қылмыс табиғатта жоқ» [2, 15 б.], деп жазады профессор А.Н. Трайнин. Адам қылмыстық заңмен қорғалатын объектіге қиянат жасай отырып қоғамдық қатынас қылмыстық заңмен қорғала бермейді. Қылмыстық заңмен қорғалмайтын қоғамдық қатынас қылмыстың объектісі болып табылмайды.

Қол сұғушылық объектісінің құрылысына, түрлеріне, қылмыстың затына және қылмыстың объектісі туралы жалпы ілімнің басқа да мәселелеріне тұрақты бір пікірдің болмауы, Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің Ерекше бөліміндегі қылмыстардың жекелеген түрлерін және топтарын, соның ішінде есірткі заттарға байланысты қылмыстарды талдауда әсерін тигізеді. Содан басқа, объектінің мәні туралы мәселенің біржақты шешімінің болмауы, бұл қылмыстардың топтық және тікелей объектілерін реттеудегі маңызды мәселелерді шешуге мүмкіндік бермейді.

Қазіргі уақытта қоғамдық қатынас қылмыстық қиянаттың объектісі деп бекіту жалпы танылған

және қылмыстық құқық ілімінде жеткілікті терең зерттелген мәселе.

Қылмыстық құқық теориясында қылмыстың жалпы объектісімен қатар қылмыстардың топтық және тікелей объектілері деп бөлінеді. Топтық және тікелей объектілер - жалпы объектінің құрамдас бөліктері. Топтық объект басқа белгілермен салыстыра отырып қандайда бір қылмыстар тобының қоғамдық қауіпті дәрежесін анықтауға мүмкіндік береді, ол неғұрлым маңызды болса, қиянат соғұрлым қауіпті болады. Бұдан басқа қылмыстың топтық объектісі бойынша Қылмыстық кодекстердің Ерекше бөлімінің жүйесі құрылады, бұл қылмыстық құқық теориясында жалпы танылған. Қылмыстық іс-әрекет (әрекетсіздік) заң қорғайтын қоғамдық қатынастарға зиян келтіретін болады немесе зиян келтіруге қауіп туғызды. Олай болса, барлық қылмыстық іс-әрекеттің жалпы объектісі - қоғамдық қатынас болып саналады.

Қылмыстық құқық теориясында қылмыстың топтық объектісі туралы әр түрлі түсініктер берілген. Көптеген авторлар, топтық объект деп бірнеше қылмыстар қиянат жасайтын, біртектес өзара байланысқан қоғамдық қатынастарды айтады. Топтық объектінің түсінігінің мұндай анықтамасын дұрыс деп санау керек, өйткені «бұл жерде қылмыстық заң қорғайтын біртектес және өзара байланысқан қоғамдық қатынастар анық көрініп тұр».

Сол сияқты, халықтың денсаулығына қылмыстық қол сұғушылықтың объектісі болып табылатын қоғамдық қатынастар да осы даудан тыс қалып отырған жоқ. Есірткі нәрселерге байланысты қылмыстардың топтық объектісін анықтау үшін, олар жалпы объектінің бөлігі ретінде қоғамдық қатынастардың тап қандай тобына зиян келтіретінін анықтау керек. Есірткі нәрселермен заңсыз әрекет жасағаны үшін қылмыстық жауаптылықты анықтайтын нормалар Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің «Халықтың денсаулығына және адамгершілікке қарсы қылмыстар» деген 10-тарауында орын алған.

Құрамында есірткі заттар бар өсімдіктерді заңсыз дақылдандырудың объектісі туралы мәселені, қылмыс объектісін үш мүшелік жіктеу негізінде қарастыру керек. Бұл қарастырылып отырған қылмыстық қиянат тапқандай қоғамдық қатынастарға бағытталғандығын анықтау қажет.

Заң әдебиеттерінде құрамында есірткі заттар бар өсімдіктерді дақылдандырудың объектісі бойынша тұрақты бір пікір жоқ. Көптеген ғалымдар бұл қылмыстың объектісі халықтың денсаулығы деп санайды. Бұдан басқа да көзқарастар бар. Мысалы, О.В. Колесниктің ойы-

ынша, есірткі нәрселерді жасауға және таратуға тыйым салу мақсатымен қоғамда бекітілген ереже, «қоғамдақ тәртіп» жүйесіне кіретін қоғамдық қатынастарды реттейді. Ол осыған негізделе отырып; «құрамында есірткі заттар бар өсімдіктерді егу және өсіру жоғарыда аталған тәртіпті бұза отырып қоғамдық тәртіпке зиян келтіреді» дейді [3, 15 б.]. Біз О.В. Колесниктің пікірімен келісе алмаймыз, өйткені қоғамдық тәртіп қарастырылып отырған қылмыстың объектісі бола алмайды.

Қоғамдық тәртіп, осы саладағы қоғамдық қатынастарға қиянат жасайтын қылмыстардың объектісі болып табылады. Заң шығарушы бұл қылмыстарды арнайы топқа бөліп, Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің (Ерекше бөлім) IX тарауына «Қоғамдық қауіпсіздікке және қоғамдық тәртіпке қарсы қылмыстар» қатарына енгізіп отыр. Яғни, бұл қылмыстар адамдар арасында өзара сыйластықтан, бостандықтың, ар ожданнан және т.с.с. пайда болатын қоғамымыздағы қатынастарға қарсы бағытталған. Ал, қарастырылып отырған қылмыс бұл қылмыстар қатарына кірмейді, осы себептен қоғамдық тәртіпке қарсы қылмыстар жасау барысында қауіп төнетін қоғамдық қатынастарға зардап келтіре алмайды. Халықтың денсаулығына қарсы қылмыстар тобына кіретін барлық қылмыстар ең алдымен қоғамымыздың ең құнды байлығы – халықтың денсаулығын қорғауды қамтамсыз ететін қоғамдық қатынастарға қиянат жасайды. Сондықтан да, құрамында есірткі заттар бар өсімдіктерді заңсыз өсіруге кіретін бұл қылмыстар тобының объектісі біздің ойымызша тек қана халықтың денсаулығы болып табылады.

Қылмыстық-құқықтық объектісі ретіндегі халықтың денсаулығының мазмұнын ашу үшін оны әр түрлі аспектіде қарастырып шығу керек. Қылмыстық құқық оқулықтарында және қылмыстық құқық курстарында халықтың денсаулығының түсінігі толық ашылмаған. Әдебиеттерде халық денсаулығының медициналық және социологиялық түсініктері берілген. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы денсаулық деп аурулар мен табиғи жетіспеушіліктердің болмауы ғана емес, сондай-ақ табиғи, психикалық және әлеуметтік жақсы күй ретінде қарастырады. Бұл халық денсаулығының медициналық анықтамасы. Әлеуметтану және әлеуметтік гигиена әдебиетінде халық денсаулығы белгілі бір қоғамның барлық мүшелерінің денсаулығының жеке өзіндік деңгейлерінің жиынтығы ретінде анықталды, ол адамның максималды ұзартылған жеке өзінің өмір аралығында денсаулығының және шығармашылық еңбек ету қабілеттілігінің

ең жоғарғы шегіне жету мүмкіншілігінің деңгейімен сипатталады.

Әлеуметтанушылар, сондай-ақ, халықтың денсаулығын халықтық және мемлекеттік жақсы күйдің басты негіздерінің бірі ретінде қарастырады. Ол жеке тұлғаның қоғамдағы орны мен рөліне, дәстүр мен салтқа, биологиялық факторлар мен географиялық ортаға және т.с.с. тәуелді адамдардың қызметінің психоэмоционалды жағдайы, тәрбиесі, тұрмысы, еңбегі сияқты әлеуметтік-экономикалық және табиғи факторлармен сипатталады.

Н.М. Абдиров, халық денсаулығының заңды әлеуметтік және кәдімгі табиғатын қарап шығып, оны «адамзат қоғамы жақсы өмір сүруін және дамуын қамтамасыз ететін халыққа қарасты табиғи және психикалық күйді жүзеге асыруда пайда болатын және қалыптасатын қоғамдық қатынастардың негізделген тобы» ретінде анықтайды [4, 15-17 б.]. Сондай-ақ ол басқа ғылыми еңбегінде халық денсаулығының мынадай жүйесін көрсетеді:

- 1) денсаулық, әлеуметтік- саяси байлық;
- 2) денсаулық, адамдардың рухани өмірінің байлығы;
- 3) денсаулық, әлеуметтік өмірдің қажетті элементі. Бұл анықтама халық денсаулығының жалпы түсінігі.

Қайржанов Е.И. халық денсаулығының анықтамасын былай көрсетеді: «Халықтың денсаулығы деп белгілі бір денсаулық сақтау ережесін бұзбай адамның гармониялық дамуын қамтамасыз ететін біртектес қоғамдық қатынастар жиынтығы» [5, 15-19 б.].

Ал, қазақстандық зерттеуші Э.Г. Гасанов өзінің зерттеу жұмысында халықтың денсаулығын, «адамдардың қажеттілігін қанағаттандыруға қабілетті, олардың табиғи және психикалық аман-саулығын көрсететін, қылмыстық заңмен қорғалатын қоғамдық қатынастардың тобы» [6, 189 б.], - деді еңбегінде. Негізінде денсаулыққа қатысты анықтамаларымен жоғарыда көрсетілген авторлармен келісуге болмайды, өйткені денсаулық, ол адам организмінің қандай да бір күйі. Ал, қандай да бір қоғамдық қатынастар тобы халықтың күйін, аман-саулығын қамтамасыз етеді.

Денсаулықтың немесе халық денсаулығының түсінігінің өзі медицинада да, психология немесе психиатрияда да күрделі жағдай. Денсаулықтың түсінігіне қатысты көзқарастар мен анықтамалардың сансыз екендігі туралы Н.М. Абдировтың жұмысы дәлел, онда денсаулықтың 79 анықтамасы берілген. Солардың 22-сінде психикалық (ақылдылықты), 7 -інде психологиялық (рухани), тағы 9-ында

өзінің контексті бойынша психологиялыққа жақын әлеуметтік денсаулық түсінігінің анықтамасы берілген. Осыларды ескере отырып, Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы берген анықтама қолайлы деп санаймыз: денсаулық аурулар мен табиғи жетіспеушіліктердің болмауы ғана емес, сондай-ақ табиғи, рухани және әлеуметтік жақсы күй. Сонымен қатар осы анықтамаға халықтың психикалық денсаулығы деген құраушыны қосу керек дейді. Денсаулықты немесе халық денсаулығын құраушыларды осылайша жүйелі түрде анықтау қазіргі өркениет тәжірибесін, қоғамдық даму дәрежесін және адамзаттың қазіргі сана-сезімін ескере отырып анағұрлым құнды және дұрыс құрастырылған деп санауға болады. Бұл ұстаным Б.С. Сарсековтің монографиялық зерттеу жұмысында да орын алған.

Жоғарыда айтылған пікірлерді қорытындылай келе, «халықтың денсаулығы дегеніміз – қылмыстық заңмен қорғалатын, адамдардың қажеттілігін қанағаттандыруға қабілетті, олардың табиғи, рухани, әлеуметтік және психикалық аман-саулығын көрсететін күйі».

Халықтың денсаулығы – құрамында есірткі заттар бар өсімдіктерді заңсыз өсірудің объектісі ретінде, ең маңызды әлеуметтік игілік адамдардың денсаулығын сақтауға қатысты пайда болатын және болып отырған қоғамдық қатынастардың белгілі бір тобын ұсынады. Бұл қылмыстар өзінің объектісі бойынша ғана Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі Ерекше бөлімінің бірінші тарауында қарастырылған қылмыстардың (Жеке тұлғаларға қарсы қылмыстар) ерекшеленеді.

Біріншіден, зиян келетін адамдардың шеңбері бойынша жеке тұлғаға қарсы қылмыстарды жасауда кінәлі белгілі бір адамға қол сұғады, ал талданып отырған қылмыста зиян белгісіз көп адамдарға келуі мүмкін. Екіншіден, зардап келтіру сипаты бойынша. Жеке тұлғаға қарсы қылмыстарды іс-әрекетті аяқталды деп тану үшін нақты зиян келтіру қажет, ал есірткі заттарды тасымалдау, жөнелту, сату халықтың денсаулығына зиян келтіру қауіптілігі төнгеннен бастап санаймыз. Үшіншіден, субъективтік белгілері бойынша ҚР Қылмыстық кодексі Ерекше бөлімінің бірінші тарауындағы қылмыстарда қасақаналық адамның өмірін айыруға, дене жарақаттарын (ауыр, орташа және жеңіл) салуға т.б. бағытталған. Қылмыстық құқық ғылымы берген қылмыстың топтық объектісі түсінігінің анықтамасына сәйкес, қарастырылып отырған қылмыстың топтық объектісі болып халықтың денсаулығын қылмыстық қолсұғушылықтан қорғауды қамтамасыз ететін, қылмыстық-

құқықтық нормалармен қорғалатын қоғамдық қатынастар жиынтығы. Сондықтан да, есірткі заттарды тасымалдау, сату, иемденудің топтық объектісі халықтың денсаулығы болып табылады.

Қылмыстық құқық әдебиеттерінде есірткі нәрселерге байланысты қылмыстардың топтық объектісі туралы тұрақты бір пікір жоқ. Көптеген авторлав есірткі нәрселерге байланысты қылмыстарды халықтың денсаулығына әсерін тигізетін қарсы қылмыстарға жатқызады. Бірақ бұл мәселе бойынша басқа да пікірлер бар. Мысалы, И.Н. Дружинин есірткі нәрселерге байланысты қылмыстарды қоғамдық тәртіпке және халықтың денсаулығына қол сұғатын қылмыстар деп екі топқа бөледі. А.Н. Ағыбаев есірткі заттарды сату, иемдену, тасымалдауды қоғамдық тәртіпке қарсы қылмыстарға жатқызады [2, 12-14 б.]. Біздің ойымызша, есірткі нәрселерге байланысты барлық қылмыстардың топтық объектісі халықтың денсаулығы болып табылады. Қоғамдық тәртіп саласындағы қатынастар кейбір жағдайларда қосымша объект ретінде болуы мүмкін. Сонымен, қылмыстық қиянаттан халықтың денсаулығын қорғау саласындағы қоғамдық қатынастар қарастырылып отырған қылмыстардың (Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі 259-265-баптар) топтық объектісі болып табылады.

«Қылмыстың объектісі құрамының міндетті элементтерінің бірі болып саналады, өйткені онсыз қылмыс болмайды. Оны дұрыс анықтау, қылмыстық іс-әрекеттің әлеуметтік және құқықтық табиғатын, жасалған қылмыс үшін қылмыстық жауаптылықтың түрі шегін анықтауды түсіндіреді. Сонымен қатар, қылмыс объектісін анықтау қылмыстардың ұқсас құрамдарын бір-бірінен және қылмыстық іс-әрекетті қылмыстық еместен дұрыс ажыратуға мүмкіндік береді.

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаев, 2030 жылға дейін еліміздің даму стратегиясын қамтитын халыққа Жолдауында батыл шешімді талап ететін маңызды мәселелердің бірі ретінде, нашақорлықпен және есірткі саудасымен күресті атап өтті. «Есірткі - өте ерекше және түпке жететін сала, сондықтан бұл жерде адамгершілік принциптерінің қандай дәрежеде қолданылуы үлкен мәселе. Таразының бір басында оны әкеліп тарататын адамның өмірі тұрса, екінші басында соның «көмегімен» қор болған есірткі тұтынушылардың ғұмыры тұр». Есірткілердің одан әрі таралуы тек генофондқа және ұлттың денсаулығына ғана емес, сондай-ақ экономикалық реформалар тағдырына және мемлекеттің түгелдей болашыған оның халқына қатер төндіреді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі. - Астана, 2013 ж.
2. Трайнин А.Н. Состав преступления по совестному уголовному праву. - М, 1991. – 23 б.
3. Колесник О.В. Некоторые вопросы общего учения об объекте преступления в советском уголовном праве // Ученые записки ВЮЗИ. — М., 1959. Вып. 7; Вопросы уголовного права. - М., 1959. – 130 с.
4. Абдиров Н.М., Интыкбаев М.К. Подросток в орбите наркотизма: проблемы, предупреждение. - Қарағанды, 1997.- 56 б.
5. Каиржанов Е.И. Профилактика преступлений несовершеннолетних органами внутренних дел. Учебное пособие. - Караганда, 1983.
6. Гасанов Э.Г. Наркотизм; тенденция и меры преодоления (на материалах Азербайджанской Республики). - М.: Учебно-консультационный центр «ЮрИнфор», 1997. -154 б.

Ғылыми мақалада автор есірткі қылмысынан туындап заңсыз жолмен алынған ақша қаражаттарды, кірістерді заңдастырудың түсінігі мен түрлеріне кеңінен тоқталған.

Түйін сөздер: есірткі заттар, психотроптық заттар, қылмыс, қылмыстық құқық.

В научной статье автор всесторонне рассматривает легализацию денежных средств или иного имущества, приобретенного незаконным путем.

Ключевые слова: наркотические средства, психотропные вещества, преступление, уголовное право.

In a scientific article, the author thoroughly considering the legalization of money or other property acquired by illegal means.

Keywords: drugs, psychotropic substances, crime, criminal law.

Ерлан Мұхитұлы Кұлбаев,

«Туран» университетінің 1-курс магистранты

Есірткі заттарды және психотроптық заттарды заңсыз дайындау, өңдеу, иемденіп алу, сақтау, тасымалдау, жөнелту немесе сату қылмысының қылмыстық-құқықтық аспектілері

Кульбаев Ерлан Мухитович,

магистрант 1-го курса Университета «Туран»

Уголовные правовые аспекты незаконного изготовления, переработки, приобретения, хранения, перевозки, пересылки, либо сбыта наркотических средств или психотропных веществ

Kulbayev Erlan Mukhitovich,

undergraduate of the 1st course of Turan university

Legal aspects of criminal illegal manufacture, processing, purchase, storage, transport, transfer or sale of narcotic drugs or psychotropic substances

